

ВАГОМИЙ ВНЕСОК У ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ 1940–1950-х рр.

(Ільницький В. Карпатський край ОУН в
українському визвольному русі (1945–1954):
монографія / В. І. Ільницький. – Дрогобич: Посвіт,
2016. – 696 с., іл.)

Рецензована монографія побачила світ у знаковий період української історії – період чергової боротьби нашого народу за свою державність та її незалежність в умовах російської воєнно-політичної агресії. Розкриваючи різні аспекти утворення, організації і діяльності структур українського визвольного руху в Карпатському краї ОУН у перше післявоєнне десятиліття, книга молодого дрогобицького дослідника В. Ільницького немовби підкреслила повсякчасну тяглість й, на жаль, усе ще актуальність, боротьби українського народу не лише за своє самоствердження, а й просто за власне національне існування.

Структурно монографія складається зі вступу, шести розділів, висновків, а відтак її архітектоніка характеризується когерентністю й обґрунтованістю. Власне це дало змогу авторові системно розгорнути репрезентацію діяльності українського визвольного руху в Карпатському краї ОУН. Пізнавальна стратегія дослідника побудована, зокрема, на основі неопозитивізму, на що вказує фактографічна насиченість роботи, причому настільки розмаїта, що подекуди витісняє інтерпретаційно-пояснювальну складову наукового нарративу.

У першому розділі учений розкриває історіографію та джерельну основу досліджуваної проблеми. Увесь історіографічний масив дослідник умовно поділив на чотири групи: діаспорну, радянську, сучасну українську та зарубіжну. Характеризуючи діаспоріану, В. Ільницький слушно зауважує недоліки праць П. Мірчука, Л. Шанковського, Ю. Тис-Крохмалука, В. Макара: недостатня повнота джерельної бази, її некритичне використання, а також суб'єктивізм, зумовлений політичними поглядами. Водночас виокремлює довідники П. Содоля, написані переважно на архівних матеріалах (як еміграційних, так і українських), а також спогадах учасників визвольного руху. На його думку, джерельна фактографічність наближає ці праці до сучасної української історіографії¹.

Аналізуючи праці радянських авторів, В. Ільницький підкреслює їх не тільки антинаціоналістичні, але й антиукраїнські позиції, виокремлює особливості цих робіт: надмірна полемічність, незначна кількість або й відсутність покликань на документальні матеріали, проблемно-тематична обмеженість (наприклад, через ідеологічно-політичні обмеження радянські автори взагалі не вивчали діяльність територіальних і структурних підрозділів ОУН). Крім того, учений відзначив певну парадигмальну тяглість між радянською та сучасною російською історіографією українського визвольного руху. Щоправда, вказує на окремі роботи, які

вийшли за рамки радянської і пострадянської історіографії (наприклад, праці О. Гогуна)².

Наукові студії сучасних українських істориків з питань національно-визвольної боротьби у 1940–1950-х рр. отримали особливо схвальну оцінку В. Ільницького як такі, що мають важливе методологічне і фактографічне значення. Слід відзначити, що, аналізуючи цю групу праць, автор рецензованої монографії вкрай рідко вдався до критичних характеристик, хоч при бажанні міг би зробити їх щодо праць окремих учених. Припускаємо, що притаманна автору порядність у міжлюдських взаєминах взяла гору над науковою принциповістю. Остання ж чудово проявила себе при аналізі четвертої історіографічної групи – публікацій зарубіжних істориків. В. Ільницький коректно вказав на деяку тенденційність праць польських колег, які нерідко обмежуються питаннями українсько-польського протистояння, демонструючи при цьому упереджене трактування українського визвольного руху, глорифікують діяльність Армії крайової. Водночас, зауважив виваженість у працях Г. Мотики, І. Галагіди, З. Пальського³.

Окреслюючи джерельну базу монографії, В. Ільницький виділив окремі різновидові археографічні групи, охарактеризував джерела до теми за походженням, місцем зберігання, репрезентативністю історичних фактів, методами комплектування, ступенем розкриття окремих аспектів проблеми. Загалом цей підрозділ висвітлює чудове знання автором архівів, що містять документи до досліджуваної ним проблеми. Усі опрацьовані документи вчений звів у такі групи: документи ОУН і УПА, документи репресивно-каральних органів СРСР, документи партійних органів, тогочасна періодика (офіційна радянська та ОУН і УПА), спогади учасників українського національно-визвольного руху, особисті документи, епістолярія, фотосвітлина, речі підпільників та їхніх родичів, могили з відповідними написами, криївки, залишки підпільних архівів. Зі зрозумілим кожному історикові жалем автор констатував проведення так званої зачистки “небажаних” документів у системі партійних (державних) архівів. Майже всі матеріали державних архівів Закарпатської, Чернівецької областей про боротьбу НКВС–МВС і НКДБ–МДБ із визвольним рухом поспішно знищувалися у жовтні 1990 р., про що свідчать описи фондів, де навпроти відповідної категорії справ штампом зазначені номери актів та дати знищення.

У другому розділі рецензованої монографії розкрито методологію та категоріально-понятійний апарат. Насамперед автор заманіфестував методологічну основу своєї роботи на рівнях загальнонауковому, конкретно-науковому та прикладному. Він підкреслив, що обіпер дослідження на аксіологічний, синергетичний, герменевтичний, цивілізаційний і феноменологічний підходи.

Третій розділ праці – “Діяльність ОУН у Карпатському краї” – є найбільшим за репрезентованим матеріалом. У ньому В. Ільницький послідовно, документально окреслює структуру, чисельність, організаційно-кадрову роботу, пропагандивну і бойову діяльність, функціонування Служби безпеки, господарське забезпечення, суспільну і санітарну опіку, етнонаціональну політику оунівського підпілля в Карпатському краї ОУН. Учений показав, що з-поміж інших країв ОУН Карпатський край був одним із найчисельніших і найбільших та існував найдовше. У 1945 р. він охоплював територію площею 38,4 тис. кв. км, у 1948 р. – 29,8, у 1950 р. – 28,8. Чисельність населення на території Карпатського краю 1950 р. складала 2,2 млн осіб. Натомість сусідній Львівський край ОУН тоді ж охоплював територію з населенням 1,45 млн осіб⁴.

Дослідник з'ясував структурну еволюцію Карпатського краю ОУН (округи, надрайони і зміни у їх території та кількості), розкрив поступову ліквідацію українського визвольного руху. У 1951–1952 рр. були ліквідовані майже всі керівні члени крайового проводу, а також Буковинської, Коломийської та Станіславівської округ. Крайовий провідник М. Твердохліб-“Грім” працював аж до загибелі 17 травня 1954 р. У травні 1954 р. не залишилося жодних членів крайових, окружних, надрайонних проводів ОУН. Тож, саме травень 1954 р. він цілком обґрунтовано вважає часом припинення організованої збройної боротьби у Карпатському краї.

У праці висвітлено посадове наповнення проводів різного рівня та кущів і станиць, механізм керівництва референтурами. Одним із найбільш вдалих наукових здобутків, репрезентованих у третьому розділі, вважаємо спробу В. Ільницького з'ясувати чисельність членів ОУН і вояків УПА в Карпатському краї. Учений шляхом математичних обрахунків встановив загальні втрати підпілля ОУН, УПА та їх активних прихильників (посібників), тобто людей, які брали активну участь у визвольній боротьбі, у 1944–1955 рр. у Карпатському краї – 104 469 (31,12%), Львівському – 83 164 (24,77%) (разом 335 678). Відтак дослідник стверджує, що на території Карпатського краю активну участь у боротьбі з репресивно-каральною системою СРСР брало приблизно 5% населення⁵.

Основними формами проведення пропагандивної роботи ОУН у Карпатському краї, за визначенням В. Ільницького, стали: друкована (газети, журнали, листівки, брошури, заклики і т.д.); масова усна пропаганда (агітація); поширення чуток, або т. зв. “шептана” пропаганда (цією формою займалися переважно жінки, старші люди і навіть діти на ринках, вокзалах та в інших людних місцях). На думку автора, найбільшого поширення ідеї визвольної боротьби отримували через друковані засоби пропаганди. Соціальними ж об'єктами оунівської пропаганди у Карпатському краї стали: молодь, батьки, учителі, інтелігенція, селяни, червоноармійці, працівники органів МВС, військові особи, що працювали у радянських спецслужбах або співпрацювали з ними, а також представники національних меншин. Окремим напрямом пропагандивної роботи стали антивиборчі кампанії до ВР СРСР, УРСР, місцевих органів влади народних суддів і засідателів.

Доволі інформативно ученим розкрито одну з ключових ролей в ОУН референтури Служби безпеки (СБ), до безпосередніх обов'язків якої входило ведення слідства і суду, розшук, арешти, бойові та каральні функції, розвідувальна, контррозвідувальна робота, виявлення і ліквідація агентури, провокаторів, радянських активістів, документування порушень радянською адміністрацією законності тощо. Учений показує проблемні моменти у роботі СБ, зокрема брак слідчих. На переконання автора, добре організована і розгалужена агентурно-інформативна сітка СБ забезпечувала отримання величезного масиву інформації з усіх сфер суспільно-політичного, економічного й громадського життя.

Особливе зацікавлення викликає охарактеризована В. Ільницьким бойова діяльність визвольного руху, яку у Карпатському краї, крім відділів УПА, проводили самооборонні кущові відділи (СКВ), боївки СБ і жандармерії, охоронні відділи, адміністративні боївки. Часто вони об'єднувалися для проведення спільних акцій. Учений виявив, що особливістю Коломийщини було те, що там вдалося створити запасні сотні УПА (т. зв. резерв, який складався переважно зі старших віком людей), які в боях практично участі не брали. За уже випробувано методикою розрахунку дослідник, що особливо важливо, отримав узагальнені дані щодо чисельності акцій

підпілля в Карпатському краї в порівнянні із загальними значеннями та Львівським краєм: 1944–1955 рр. у Карпатському краї відбулося 4126 (29%), Львівському – 3985 (28%) акцій⁶.

У контексті аналізу етнонаціональної політики ОУН дослідник, зокрема, приділив увагу роботі підпілля зі східняками. Йому вдалося з'ясувати, що у Карпатському краї ОУН впродовж 1945–1954 рр. на різних керівних посадах (від району і вище) діяли 16 східняків: шість – в окружних проводах, по п'ять – у надрайонних і районних. Загалом у самому підпіллі Карпатського краю ОУН перебували декілька десятків східняків, які виконували різноманітні функції – від охоронців до провідників різного рівня. Набагато більше їх було у відділах УПА – майже у кожному, що діяли у Карпатському краї ОУН. Усе ж встановити точну чисельність східняків у відділах УПА ВО 4 “Говерля” автор не зміг через об'єктивні обставини – відсутність джерел.

Четвертий розділ монографії присвячено Воєнній окрузі 4 “Говерля” Української повстанської армії, в якому відображено її формування, відносини між УПА та ОУН, діяльність військово-польової жандармерії, висвітлено підбір і навчання кадрів, політвиховну роботу, характеризувано озброєння і матеріально-технічне забезпечення, збройні дії УПА. В. Ільницький детально окреслив структуру УПА на теренах Карпатською краю ОУН, назвав керівний склад ВО 4 “Говерля” (особливо приділивши увагу Миколі Твердохлібові-“Грому”), тактичних відтинків, відділів УПА, встановив чисельність останніх на окреслених теренах – 30 відділів на 1945 р. Дослідник констатує складність такого питання, як встановлення чисельного складу ВО “Говерля” загалом і окремих структурних одиниць – зокрема. Він цілком слушно стверджує, що приблизні показники можливо навести лише за певний період, але навіть за короткий проміжок часу вони могли істотно відрізнитися. Зрештою, враховуючи, що на початок 1945 р. діяло 30 сотень УПА та беручи до уваги наявність у кожній з них 120–150 осіб, учений припускає чисельність повстанців у ВО “Говерля” від 3600 до 4500 стрільців. Проте упродовж 1945 р. відділи УПА зазнали втрат, тож на осінь 1945 р. у ВО “Говерля”, за підрахунками В. Ільницького діяло 26 відділів (по 80–100 осіб) і дев'ять окремих підвідділів (по 30–40 осіб), загальною чисельністю 2350–2960 осіб. Під час “великої блокади” 1946 р. відділи УПА зазнали ще більших втрат, але вдалося зберегти структуру; вони продовжували діяти в чисельно менших відділах і підвідділах. Дослідником з'ясовано, що улітку 1946 р. функціонувало загалом – 23 відділи і 10 окремих підвідділів. Зважаючи на те, що чисельність відділів і підвідділів становила 40–60 осіб, загальну чисельність вояків ВО “Говерля” на той час дослідник визначає у межах 1300–2000 стрільців. В. Ільницький вважає істотним підсиленням повстанських сил перехід кількох сотень із ТВ “Лемко” у ТВ 24 “Маківка” влітку 1947 р. Оскільки у січні 1948 р. залишилися діяти у ТВ 21 “Гуцульщина” три відділи та у ТВ 24 “Маківка” – п'ять, а чисельність кожного коливалася у межах 40–50 осіб, то стрільців УПА налічувалося 320–400 осіб. До літа 1949 р. діяли відділи ім. Богуна (к-р М. Харук-“Вихор”) у ТВ 21 “Гуцульщина” та “Басейн” (к-р В. Гудзик-“Оріх”) у ТВ 24 “Маківка”, які нараховували по 20 стрільців кожен⁷.

Ведучи мову про бойові дії повстансько-партизанських формувань, учений виокремлює, зокрема, спрямування акцій наступального характеру: 1) акції на інституції радянської пропаганди (різного рівня клуби, кінопересувні установки,

зрив мітингів, зборів, антивиборча кампанія тощо); 2) проти господарських заходів радянської адміністрації (знищення колгоспів, майна, засобів колективізації, спротив вивезенню корисних копалин, лісу тощо); 3) відплатні акції проти адміністративних та репресивно-каральних органів (установ і окремих осіб); 4) заходи, спрямовані на звільнення арештованих чи підготовлених до депортації; 5) знищення інфраструктури, засобів зв'язку та комунікації (мостів, телефонних ліній, пошти, колій, поїздів тощо).

Серед найбільш яскравих випадків наступальних акцій УПА на теренах Карпатського краю ОУН В. Ільницький називає напади на райцентри Журавне (13 січня 1945 р.) та Печеніжин (19 березня 1945 р.), вилазку у м. Станіслав (7 листопада 1945 р.). Зрештою, він говорить про 50 таких нападів відділів УПА у досліджуваний період⁸, але, на жаль, не наводить дати і місця акцій, котрі можна було б подати у формі таблиці.

У річизці сучасних постмодерних історіографічних віянь написано розділ “Повсякденне життя та побут”, в якому автор спробував змалювати соціальний портрет українського повстанця, охарактеризувати морально-психологічний і фізичний стан членів підпілля та вояків УПА, конфліктні ситуації між ними, взаємини з духовенством і здійснення духовної опіки щодо повстанців, побутові умови, взаємини повстанців з їхніми родинами. Відзначимо, що у цьому розділі певне зауваження викликає підрозділ “Конспірація”, котрий, на нашу думку, доцільніше було б помістити до третього розділу, в якому окреслюються види діяльності націоналістичного підпілля. Звісно, конспіративні заходи визначали й повсякденне життя членів визвольного руху, але на нього мали вплив і бойова, пропагандивна, господарська діяльність підпілля ОУН, санітарна та суспільна опіка, про які автор писав власне у третьому розділі.

Учений з'ясував, що на посадах провідників і референтів крайового і окружних проводів упродовж весни 1945 – травня 1954 р. працювали 104 підпільники, з них відомі (більшою чи меншою мірою) біографічні дані 94 осіб. За віковими характеристиками керівний склад підпілля Карпатського краю був таким: абсолютну більшість, понад 80%, складали народжені у 1910–1923 рр. Із врахуванням плинності кадрів, видно, що впродовж 1945–1954 рр. підпіллям Карпатського краю керували люди віком 25–35 років – молоді, але, при цьому, з життєвим досвідом. Три чверті представників керівного складу були місцевими – народилися у населених пунктах які постійно або деякий час входили до Карпатського краю. Ще 10 % походили з інших регіонів Галичини. Четверо керівників були східняками (К. Петер і В. Шеванюк – з Вінниччини, І. Яценко – з Полтавщини, І. Кулик – з Донбасу), а один – М. Вовк – народився у Босковицях в Чехії (щоправда, змалку мешкав на Тернопільщині).

Для нас важливими є й ті результати дослідження В. Ільницького, які виказують освітній рівень провідників і референтів крайового та окружних проводів: вищу освіту здобули 10 осіб, незакінчену вищу – 14, середню – 46, неповну середню – три, початкову (народну) – шість. На жаль, через брак джерел автору не вдалося з'ясувати освітній рівень ще 25 провідних підпільників. Проте він слушно підкреслює: менше 10% осіб не мали закінченої середньої освіти. Зрозумілим є припущення про те, що на нижчих щаблях підпілля освітній рівень був слабшим. Проте дослідник наголошує, що багато членів ОУН як під час легального життя, так і в підпіллі активно займалися самоосвітою, тому їхні фактичні знання перевищували формальний освітній рівень⁹.

Автором встановлено, що зі 104 керівників 83 (80%) загинули в підпіллі (з них четверо були страчені Службою безпеки ОУН). Ще 18 були затримані радянськими органами безпеки, а доля трьох залишається невідомою. Із затриманих семеро також загинули: один – повішений без суду, четверо засуджені до вищої міри покарання і розстріляні, один помер у лікарні під вартою і ще один – у місцях позбавлення волі. Таким чином, загалом загинули 90 осіб (86,5%). До агентурної праці приступили тільки сім осіб, однак і вони фактично не працювали і були засуджені та розстріляні. Ще один увійшов до складу агентурно-бойової групи, з якої втік і відтак загинув у підпіллі. Реально до повноцінної агентурної праці долучилися лише три особи (це менше 3% від усіх керівників і 15% від тих, хто був затриманий)¹⁰.

На основі здебільшого документів ОУН та спогадів В. Ільницький розкрив морально-психологічний стан підпільників на різних етапах боротьби. Мовою документів автор передає почуття і думки людей – учасників визвольного руху, які перебували під постійним тиском складних обставин і загрозою загибелі. Він виявив, що на початку 1950-х рр. підпілля переживало найбільш складний період за весь час діяльності – як рядові, так і керівні члени ОУН перестали думати про роботу, а всі свої помисли концентрували на самозбереженні. На завершальному етапі боротьби через компрометаційні заходи силових органів у Карпатському краї ОУН існувала взаємна недовіра керівних учасників ОУН та рядових, поширилися підозри в агентурній роботі.

Наводячи конкретні приклади, автор зауважує, що тяжкі умови життя, напружена нервово-фізична робота, а також слабке й нерегулярне харчування призвели до того, що майже кожний член ОУН, УПА мав серцеві захворювання, важко переносив застудні захворювання, які нерідко давали серйозні ускладнення. Через брак відповідного харчування поширеною недугою стала цинга. Попри те, що можна було купити ліки, підпільники не мали змоги консультуватися з лікарями, а відтак не знали, які препарати потрібно вживати¹¹.

Характеризуючи причини, зміст і наслідки конфліктних ситуацій у підпіллі, дослідник відзначив, що вони часто спричинялися як самим повстанцями, так цілеспрямованими компрометувальними заходами репресивно-каральних органів. Учений виділив декілька площин, у яких виникали конфліктні ситуації: 1) особиста неприязнь між окремими членами Організації; 2) співдіяльність представників різних поколінь; 3) боротьба за владу в Організації; 4) конфлікт між носіями різних етнографічних груп (буковинці, галичани, наддніпрянці); 5) прояви амбітності та небажання дотримуватися статуту Організації; 6) непорозуміння між керівниками відділів УПА і тереновими провідниками; 7) стратегічно-тактичні розходження; 8) конфлікти через жінок¹². При цьому автор наводить документально засвідчені приклади таких конфліктів, які зараховує до зазначених вище площин.

Підрозділ про співпрацю Греко-Католицької Церкви з ОУН і УПА також сповнений цікавих прикладів допомоги визвольному рухові з боку духовенства. Так, В. Ільницький згадує про настоятеля монастиря редемптористів у Станіславові М. Шепетька, ченців Гошівського монастиря, що допомагали грішми і навіть копали криївки для повстанців, священників, що служили молебні для повстанців тощо¹³.

Останній розділ монографії розкриває репресивну політику компартійної влади. У ньому автор показує, що до боротьби проти українського визвольного руху активно залучалися не лише фронтові військові частини ЧА (РА), але й спів-

робітники райвідділів, облвідділів НКВС–МВС і НКДБ–МДБ–КДБ, СМЕРШ, внутрішні війська, прикордонні відділи, конвойні, залізничні відділи, військові підрозділи із охорони важливих об'єктів, органів міліції, дільничі міліціонери, партійно-радянський актив (озброєний), ВБ–ГОГП, агентурний апарат, АБГ, колишні учасники партизанських відділів (приймали до органів НКДБ, органів міліції і відділів ББ УНКВС). Органи радянської влади залучали значні матеріальні ресурси та засоби транспорту і зв'язку (мережу автомобільних доріг та колій, засоби пересування ними, телефон, телеграф, радіостанції тощо), авіацію. До слова, характеризуючи використання авіації у боротьбі з українськими повстанцями, В. Ільницький наводить інформацію про кількість і марки літаків, вильоти, тактику, калібри бомб, які застосовували радянські війська проти відділів УПА, а також оповідає про випадки збиття повстанцями радянських літаків¹⁴.

Не оминув автор і численні випадки порушення “соціалістичної законності” з боку радянських функціонерів та військових. Цілком слушно він відзначає, що серйозною причиною беззаконня з боку представників окупаційної влади було те, що вони відчували повну безкарність за свої злочини, наявність кругової поруки, свідоме затягування розслідування справ про порушення працівників, які вчинили злочин, безкарність (або неспівмірність покарання щодо вчиненого злочину). Нерідко працівників, звільнених з органів прокуратури у східних областях України та інших республіках за систематичні порушення законів, направляли на роботу до західних областей. Формальні засудження й покарання були радше вимушеним кроком, щоб, по-перше, хоч якось вгамувати морально деградований контингент працівників, по-друге, зупинити дискредитацію в очах населення радянської адміністрації, яку і так не підтримували, вона для мешканців регіону була ненависною (через загарбницьку поведінку).

Говорячи про засоби боротьби проти повстанців, В. Ільницький виокремлює серед них основні і додаткові: 1) чекістсько-військові операції (оперативно-військові операції); 2) авіація (щоправда, переважно для розвідки, лише на початкових етапах – для ведення активних бойових дій); 3) створення широко розгалуженої агентурної сітки: резидент, агент (агент-бойовик, агент-внутрішник, агент-зовнішник, агент-двійник, агент-зв'язкivecь, агент-маршрутник, агент-пропагандист, агент-рейдовик), інформатор, “довірена особа”; 4) засідки, блокади; 5) спецзасоби; 6) компрометації; 7) діяльність АБГ; 8) перепис і паспортизація населення; 9) виселення сімей учасників та осіб, які підтримували визвольний рух (депортації); 10) застосування сімейної та майнової відповідальності; 11) публічні показові страти і судові процеси; 12) колективізація; 13) ідейно-пропагандивна війна тощо. Одним із засобів у боротьбі з українським визвольним рухом дослідник обґрунтовано вважає й паспортизацію та реєстрацію населення. Говорить дослідник й про “витончені” (термін автора) засоби боротьби: радіосигналізаційні пристрої, снодійні та отруйні препарати, службово-розшукових собак, “приманки”, компрометаційні прийоми. Окремо відзначає роботу спецгруп, яка полягала у тому, щоб не тільки вести боротьбу з підпіллям, але й дискредитувати визвольний рух шляхом злочинів проти мирного населення, проводити комбінації із захопленими учасниками підпілля. Учений також вказує, що ігноруючи будь-яке міжнародне законодавство та норми моралі, тоталітарна система здійснила один із чи не найбільших злочинів – насильницькі переселення сотень тисяч власних громадян (більшість становили жінки і діти). Причому автор подає статистичні показники щодо кілько-

сті депортацій у Карпатському краї ОУН, зіставляючи їх із даними по Львівському краї¹⁵.

Завершується монографія коректними висновками. Загалом серед позитивних сторін монографії назвемо ще й такі:

1) широку історіографічну та джерельну базу дослідження (1137 позицій). Лише перелік опрацьованих джерел містить понад 843 позиції. Причому автор надзвичайно масштабно скористався фондами Галузевого державного архіву Служби безпеки України, що не завжди вдавалося багатьом дослідникам зазначеної проблематики;

2) належне використання відповідного науково-історичного інструментарію. Впадає у вічі вміння дослідника послуговуватися загальнонауковими та спеціальними методами дослідження, вичленувати факти й давати їм відповідну логіко-аналітичну оцінку та контекстуально-теоретичну фіксацію;

3) багатофакторний підхід, що виявився, зокрема в когерентному, переважно детерміністично-наслідковому описі чинників, які впливали і визначали зміст життя мешканців тих регіонів України, що входили до сфери діяльності Карпатського краю ОУН.

4) науково-документальний, сцієнтистський стиль автора, заснований на традиційному розумінні істини, факту, теоретичного пояснення. У науковому стилі мислення В. Ільницького бачимо академічну традицію, яка сягає своїм корінням у часи позитивізму й зародження національної історіографії.

5) синхронно-діахронна побудова матеріалу, що імпонує повноцінною реалізацією принципів холізму та історизму.

До дрібних недоліків, згаданих нами під час аналізу розділів монографії, додамо ще й зауваги щодо певної некоректності використання у науковому наративі побутового поняття “східняк”, необхідності глибшого розкриття ідеологічних засад ОУН, потребу укомплектувати книгу додатками (зокрема короткими біографіями хоча б керівних діячів ОУН Карпатського краю та старшин УПА ВО 4 “Говерля”).

Попри це, вказані незначні зауваги жодним чином не применшують наукову вагомість дослідження В. Ільницького. З огляду на масштабність опрацьованих джерел, глибокий аналіз, фактографічну насиченість, а відтак об’єктивну доказовість вважаємо його працю фундаментальним дослідженням з історії українського визвольного руху на західноукраїнських теренах, зокрема й Дрогобиччині. Автор рецензованої монографії проклав стежину до подальшого наукового вивчення регіональних аспектів боротьби ОУН і УПА, бо ж тепер на часі є монографічне дослідження з історії Львівського краю ОУН.

¹ Ільницький В. Карпатський край ОУН в українському визвольному русі (1945–1954) / В. Ільницький. – Дрогобич: Посвіт, 2016. – С. 13–14.

² Там само. – С. 15.

³ Там само. – С. 24–25.

⁴ Там само. – С. 82.

⁵ Там само. – С. 92.

⁶ Там само. – С. 188.

⁷ Там само. – С. 278–283.

⁸ Там само. – С. 324–326.

⁹ Там само. – С. 327–328.

¹⁰ Там само. – С. 329.

¹¹ Там само. – С. 343–345.

¹² Там само. – С. 346.

¹³ Там само. – С. 356–358.

¹⁴ Там само. – С. 489–492.

¹⁵ Там само. – С. 573–574.

Микола Галів.

Вагомий внесок у дослідження українського національно-визвольного руху 1940–1950-Х РР. (Ільницький В. Карпатський край ОУН в українському визвольному русі (1945–1954): монографія / В. І. Ільницький. – Дрогобич: Посвіт, 2016. – 696 с., іл.).

У рецензії проаналізовано монографію історика В.Ільницького, охарактеризовано кожен розділ, підкреслено головні здобутки дослідження, позитивні сторони наративу, а також зроблено низку незначних зауважень. Констатовано, що рецензована монографія є фундаментальним дослідження з історії українського визвольного руху в регіональному вимірі.

Mykola Haliv.

A Weighty Contribution Into the Study of the Ukrainian National-Liberation Movement (1940–1950): (Ільницький В. Karpatskyi kraj OUN in the Ukrainian liberation movement (1945–1954): On Monograph V. Ilnytskyi. Karpatskyi kraj OUN v ukrains'komy vyzvol'nomy rusi (1945–1954) / The Carpathian Area of the OUN In Ukrainian liberation movement (1945–1954). – Drohobych: Posvit, 2016. – 696 p., il.).

In the article the historian V. Ilnytskyi's monograph is reviewed, so, its each section is characterised, the main achievements of the research, as well as the positive aspects of narration, are underlined and, also, a number of critical remarks, although insignificant, is made. The monograph under review is established to be a fundamental research into the history of the Ukrainian liberation movement on the regional scale.